

Литература за деца и юноши

Тема: “Добро и свръхдобро”

(опит върху творби от Светослав Минков и Оскар Уайлд)

Анастасия Георгиева Влахова
1. курс, специалност “Българска
филология”

Светослав Минков
(1902-1966)

Оскар Уайлд
(1854-1900)

Двамата автори имат творчество, при все че създават и ред произведения за възрастни.

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ И ЧУЖДЕСТРАННАТА ЛИТЕРАТУРА

Светослав Минков има значителен принос за популяризиране на чуждестранната литература в България:

Превежда десетки приказки от Ханс Кристиан Андерсен („Храбрият оловен войник“, „Царкинята върху граховото зърно“, „Новите дрехи на царя“ и мн.др.)

Преразказва приказки от сборника „Хиляда и една нощ“ (публикувани и под заглавието „Приказки на Шехеразада“)

МЕЖДУТЕКСТОВ ПРОЧИТ

на

„Снежният човек и врабчето“ от Светослав Минков

и „Себелюбивият великан“ от Оскар Уайлд

Жанрът приказка в България през XX в.

Жанрът приказка в Англия през XIX в.

Утвърждаването на този жанров вид за деца обаче става през 20-те и 30-те години на XX век. Той заема от фолклорната приказка принципа на типовото изграждане на персонажите, като същевременно се откъсва от фолклорната парадигма.

Поврат – след превода на приказките на Братя Грим.

Наличие на по-подробни пейзажни описания.

Дидактична насоченост на литературата за деца.

Вмъкване на ретроспективни моменти.

Нарастване на интереса към приказките (успоредно с интереса към митовете и легендите) – реакция срещу обезличаването на човека поради индустриализацията и урбанизацията

В развитието на българската литературна приказка през периода 1918-1945 г. се очертават две главни тенденции:

- разширява се нейната тематика
- въвеждат се нови герои, нова обстановка, включително и градски екстериор

ПРИКАЗКИТЕ НА СВЕТОСЛАВ МИНКОВ. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА

ПОСЛАНИЯ

- За любов и човечност („Захарното момиче“)
- За щастието на народа и безхаберието на управниците („Цар Безсънко“)
- Критика на бездарието и неговите публични клакьори („Как гарджето стана певец“)
- Срещу скъперничеството („Скъперникът и неговата риза“)
- Срещу измамната външна красота („Златното яйце“)
- Срещу гордостта и самохвалството („Сапунените мехури“)

ПОЕТИКА

- За разлика от повечето разказвачи от 30-те години на XX век, Св. Минков не заема сюжети от фолклорната приказка, а единични образи (джудже, омагьосано царство и др.)
- Видени в дългосрочна обратна перспектива, приказките на Св. Минков се свързват с новелистичната приказка, възникнала през Ренесанса, която се занимава с проблеми от личния живот на човека в обществен контекст.
- Целенасочен и динамичен сюжет

ПРИКАЗКИТЕ НА ОСКАР УАЙЛД. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА

ПОСЛАНИЯ

- Любавта – най-висшата ценност
- Срещу самодоволството, егоизма, бездушието, жестокостта
- В подкрепа на безкористното добротворство и саможертвата като висши проявления на алтруизма
- Бунт срещу съсловните и църковните догми

ПОЕТИКА

- Библейски притчов стил и библейски сюжетни елементи
- Романтически похвати:
 - Изображение на силни страсти
 - Контрастни противопоставяния (добро – зло, скромност – горделивост)
- Доминация на свръхдоброто (дори при трагичен финал)

Образни сходства в двете приказки

”Снежният човек и врабчето“

“градината на една къща”

Зимата в “градината на една къща” поставя врабчето пред сурови изпитания.

Снегът наметна тревата с белия си плащ, а студът гравира всички дървета със сребърни нишки. Те поканиха северния вятър да им погостува и скоро той пристигна. Загърнат в дебелия си кожух, севернякът по цял ден виеше из градината и събаряше шапките на комините.

”Себелюбивият великан “

градината на Великана

Зимата: в градината на Великана е символ на бездушието и егоизма на Великана. Топлите сезони не се завръщат

Една нощ заваля сняг и цялата земя се покри с дебела снежна пелена. Дърветата побеляха като големи захарни букети, малките къщици се ступиха още повече и по стъклата на прозорците им заблестяха звездички от скреж.

СНЕГЪТ – СИМВОЛ НА СТУДЕНИНАТА В ЖИВОТА НА САМОТНИЯ ЧОВЕК

ОБРАЗНИ СХОДСТВА В ДВЕТЕ ПРИКАЗКИ

„Снежният човек и врабчето“

Петелът и кокошките спрямо врабчето:
високо самочувствие, надменност,
егоизъм

Снежният човек: алтруизъм и
добротворство

„Себелюбивият великан“

Великанът спрямо децата: егоистична
самозатвореност, прогонваща всичко
добро и красиво, което някога е било и може пак
да бъде в неговата градина

Великанът осъзнава, че като допуска отново
децата в градината си, връща в нея пролетта,
цветята и птичите песни = райската градина

Ценностни послания

”Снежният човек и врабчето“

”Себелюбивият великан “

Двете приказки утвърждават добротворството, приятелството, нравствения максимализъм.

В **“Снежният човек и врабчето”** снежният човек и врабчето създават красиво приятелство, в което са важни взаимното разбиране, обичта и помощта.

В **“Себелюбивият великан”** децата показват на Великана смисъла на ценността на приятелството. Егоцентризмът бива победен от красотата на близостта; срещу студения живот в самозатвореност застават топлотата и доброта.

Двете приказки имат тъжен край, НО в тъгата проблясват светлина и красота. На мястото на изчезналите добротворци се появяват цветя.

”Снежният човек и врабчето“

Само там, където се стопи неговото бяло добро сърце, цъфнаха веднага три чудни малки кокичета.

”Себелюбивият великан “

Когато децата влетяха следобед след училище в градината, те намериха великана да лежи мъртъв под дървото, целия покрит с бели цветове.

Белите цветя в двете приказки излъчват идеята за живот на добротворците отвъд физическия им край – за наличие на едно свръхдобро, което получава божествен благослов и неизчерпаема духовна жизненост.

Християнско-етичната проблематика в двете приказки

„Снежният човек и врабчето“

Имплицитен израз на християнската етика – чрез безвъзмездното добротворство на Снежния човек, дарил морковените си носове на гладното врабче.

„Себелюбивият великан“

Експлициран израз на християнската етика:

- Дългата липса на топлина, цветя и птици от градината на Великана иносказателно изразява идеята за пречистващата и изкупителна сила на страданието;
- Градината на Великана се асоциира с Райската градина;
- Образът на малкото момче, обикнато от Великана, се асоциира с Христос като символ на любовта, която спасява себелюбеца и го дарява с обичта на децата;
- Трансформацията на дървото се превръща в символ на Христовия кръст;
- Раните по ръцете на момчето също будят преки асоциации с Христовото разпятие;

ОБОБЩЕНИЕ

Сходствата в проблематиката и образите на две приказки, създадени по различно време, на различни места и в различен социокултурен контекст, е аргумент на виждането, че:

- в литературата за деца съществуват трайни, непреходни ценности;
 - големите творци никога не забравят, че литературата за деца е преди всичко изкуство, а не гол инструмент за възпитание;
-

Източници на информация:

1. Атанасова, А. Модернистът Светослав Минков като приказник. – В: Пътят на българската литература
2. за деца и юноши. Сборник с научни изследвания. София, 2024. - <https://ilitizda.com/sites/default/files/2024-07/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D1%8A%D1%82%D1%8F%D1%82%20%282%29.pdf>
3. Лазарова, Е. Оскар Уайлд или литературата като живопис с думи. - <https://calic-bg.eu/conferens/portrait-of-an-unkown-woman/38-oscar-wilde-literature-as-painting-with-words.html>
4. Симеонов, Ив. Българската литературна приказка. - <https://liternet.bg/publish8/isimeonov/bylgarskata.htm>
5. Светослав Минков. – В: Речник на българската литература след Освобождението

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

